

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

נתוני זרים בישראל

מוגש על ידי רשות האוכלוסין וההגירה - אגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה

מהדורה מסכמת לשנת 2021 | פברואר 2022

התייחסויות למסמך ניתן לשלוח ל: tichnun@piba.gov.il

שלום רב,

המסמך "נתוני זרים בישראל" מציג נתונים סטטיסטיים המתייחסים לסוגיות עיקריות בנושא הזרים בישראל: הטיפול באוכלוסיית המסתתנים לישראל, הסדרת ההעסקה של העובדים הזרים, צמצום מספר שוהים לא חוקיים ואכיפה על מעסיקי זרים.

המסמך מפורסם לציבור הרחב במהדורה רבעונית, באתר האינטרנט של רשות האוכלוסין וההגירה.

המהדורה הנוכחית של "נתוני זרים בישראל" מסכמת את שנת 2021. זוהי מהדורה מורחבת, הכוללת נושאים נוספים וכן פילוחים מפורטים יותר מאלו המופיעים במהדורות המתפרסמות במהלך השנה, וזאת מתוך מטרה לאפשר לציבור להעמיק את ההיכרות עם הסוגיות והתופעות שבהן עוסק דרך קבע הפרסום "נתוני זרים בישראל".

מומלץ לעיין בהגדרות למונחים, המופיעות בסוף החוברת. הגדרות אלו חשובות להבנת הנתונים המוצגים.

להלן תמצית של תיאור מגמות בנושא זרים בישראל בשנת 2021:

נתוני שנת 2021 משקפים תמונה, שבה ניתן לראות עדיין את השפעות המגפה העולמית שפרצה בשנת 2020, אך יחד עם זאת, במקביל למדיניות עולמית של "חיים לצד הקורונה" והשימוש הנרחב באוכלוסייה בחיסונים שפותחו, הנתונים משקפים גם מגמת התאוששות וחזרה חלקית לשיגרה יחסית, והכל בהתאם לתפוצת המחלה והתפרצויות גלי התחלואה שליוו את שנת 2021.

בסוף שנת 2021 שהו בישראל 28,235 מסתננים (הנתון לא כולל לידות של מסתננים בישראל), וזוהי ירידה של 7.5% ממספר המסתננים ששהו בה בסוף שנת 2020 (30,511 מסתננים). במהלך שנת 2021 עמד מספרם של המסתננים ממדינות אפריקה, העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון על 1,688 – שזו עליה בשיעור של פי 2 ביחס למספר העוזבים במהלך 2020, אך הוא לא מדביק את קצב היציאה מרצון בשנים שקדמו לפרוץ המגיפה.

מספר מבקשי המקלט במהלך שנת 2021 עמד על 1,933, בדומה מאוד לשנת 2020 (אז הוגשו 1,909 בקשות מקלט), ונמוך באופן משמעותי משנת 2019 (9,836 בקשות). הסיבה המרכזית לכך היא צמצום בהיקפי הטיסות הבינלאומיות ומדיניות כניסת זרים לישראל בתקופת הקורונה.

לאחר שבשנת 2020 נרשמה, לראשונה בעשור השנים האחרונות, ירידה במספר העובדים הזרים החוקיים השוהים בישראל, בשנת 2021 נרשמה שוב עלייה והוא עמד על מספר שיא של 104,017. מספר העובדים הלא חוקיים השוהים בישראל עמד בסוף שנת 2021 על 19,197 (15.6% מכלל העובדים הזרים השוהים בישראל).

42% מהעובדים מהעובדים הזרים החוקיים ששהו בישראל בסוף שנת 2021 הגיעו במסגרת הסכמים בילטרליים או הסדר חברות הביצוע (זאת לעומת 37% בשנת 2018). 100% בקירוב מהעובדים הזרים החוקיים בענפי הבניין והחקלאות, שהיו בישראל בסוף שנת 2021, הגיעו במסגרת הסכמים והסדרים שקבעה הממשלה. ביולי 2021 החל יישום ההסכם הביילטרלי הראשון לענף הסייעוד, שנחתם עם הפיליפינים. יישום הסכם זה ביחד עם יישום ההסכם עם סרי לנקה במהלך שנת 2022, וכן יישום של הסכמים נוספים, שיחתמו לענף הסייעוד, יביאו בשנים הבאות לגידול משמעותי בשיעור העובדים הזרים שבארץ, שהעסקתם מוסדרת במסגרת הסכמים והסדרים שקבעה הממשלה.

במהלך שנת 2021 הופקדו על ידי מעסיקים בישראל פיקדונות בגובה של כ-399 מיליון ₪ לזכותם של כ-59,000 עובדים זרים בענפים שונים ו-13,800 מסתננים עובדים, עלייה בשיעור של כ-3% ביחס לסכום ההפקדות במהלך שנת 2020. במקביל, במהלך שנת 2021 סכום ההפקדות שנמשכו על ידי העובדים הזרים והמסתננים העובדים עמד על כ-257 מיליון ₪ ברוטו, עלייה בכ-87% מסכום המשיכות בשנת 2020.

במספר תיקי החקירה שנפתחו כנגד מעסיקי זרים בשנת 2021 (489) חלה עליה של 290% ביחס למספרם בשנת 2020 (125). במספר הקנסות המנהליים שהוטלו על המעסיקים נרשמה עליה מתונה יחסית של 1%, כשמנגד נרשמה ירידה מתונה בסכומי הקנסות שהוטלו: כ-10.9 מיליון ₪ בשנת 2021 לעומת 11.4 מיליון ש"ח בשנת 2020. במהלך שנת 2021 הוגשו 114 כתבי אישום פליליים נגד מעסיקי זרים (עליה של 21% ביחס לשנת 2020) וניתנו 69 פסקי דין עם סכום כולל, שהגיע ל-5.4 מיליון ₪, (עליה של 46% בסכום פסקי הדין של שנת 2020).

בברכה,

מרב אברהמס
סמנכ"לית בכירה לתכנון מדיניות ואסטרטגיה

רשימת לוחות

פרק	לוח	שם הלוח	עמוד
לוח מרכזי	1	זרים בישראל- נתונים מרכזיים	7
מסתננים			
	2	כניסות מסתננים לישראל דרך הגבול עם מצרים לפי מועד איתור ומקום איתור	8
	3	מסתננים השוהים בישראל לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2021	10
	4	עזיבה מרצון של מסתננים ממדינות אפריקה, לפי שנים	10
מבקשי מקלט			
	5	בקשות מקלט לפי ארץ מוצא ושנת הגשת הבקשה	13
עובדים זרים			
	6	עובדים זרים ששוהים בישראל, לפי ענף ולפי שנה	14
	7	עובדים זרים בענף הסיעוד ששוהים בישראל, לפי ארצות מוצא נבחרות, 2021	21
	8	עובדים זרים בענף הבניין לפי ארצות מוצא נבחרות וצורת העסקה, 31.12.2021	22
	9	עובדים זרים בענף החקלאות לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2021	23
	10	עובדים זרים בענף המומחים לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2021	24
	11	עובדים זרים חוקיים לפי ענף, גיל ומין, 2021	25
תיירים			
	12	זרים שנכנסו לישראל כתיירים ונותרו בארץ בסוף שנת 2020 ללא רשיון בתוקף, לפי ארצות מוצא	26
צמצום מספר השוהים הלא חוקיים בשנת 2021			
	13	הרחקות של זרים לא-חוקיים, לפי סוג רשיון ושנה	27
	14	עזיבה מרצון של זרים לפי ארץ מוצא ושנה	29
	15	סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה	31
אכיפה על מעסיקים בשנת 2021			
	16	קנסות מנהליים, 2021	34
	17	כתבי אישום פליליים, 2021	35
פיקדון בגין העסקת עובדים זרים ומסתננים			
	18	גובה הפקדות ומשיכות של פיקדונות עבור עובדים זרים ומסתננים, 2021-2020 (במיליוני ₪)	36

עמוד	שם התרשים	תרשים	פרק
			מסתננים
9	כניסות מסתננים לישראל דרך הגבול עם מצרים לפי שנת כניסה	1	
11	עוזבים ממדינות אפריקה בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי ארץ מוצא ושנת יציאה	2	
12	עוזבים מאריתריאה וסודן בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי יעד עזיבה ושנת יציאה	3	
			עובדים זרים
16	עובדים זרים חוקיים לפי ענף ושנה	4	
17	עובדים זרים לא-חוקיים לפי ענף ושנה	5	
18	עובדים זרים בישראל לפי ותק (בשנים) ומצב חוקיות, 2021	6	
19	עובדים זרים חוקיים לפי צורת גיוס ושנה	7	
			צמצום מספר השוהים הלא חוקיים בשנת 2021
28	הרחקות של זרים לא-חוקיים לפי ארץ מוצא ושנה	8	
30	עזיבה מרצון של זרים לפי ארץ מוצא ושנה	9	
32	סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה	10	
33	סירובי כניסה לפי סיבת סירוב, 2021	11	

נתוני זרים בישראל – טבלה מרכזת

לוח 1 זרים בישראל – נתונים מרכזיים

סה"כ	תאריך עדכון	נושא
		מסתננים
0	31.12.21	מסתננים שנכנסו בשנת 2021
28,235	31.12.21	מסתננים השוהים כעת בישראל
1,688	31.12.21	מסתננים שעזבו מרצון מתחילת 2021
		מבקשי מקלט
1,933	31.12.21	בקשות מקלט שהוגשו בשנת 2021
		עובדים זרים
104,017	31.12.21	עובדים זרים חוקיים
19,197	31.12.21	עובדים זרים לא חוקיים
		תיירים
30.1	31.12.20	תיירים ללא רשיון בתוקף (באלפים)
		צמצום מספר השוהים הלא חוקיים בשנת 2021
3,215	31.12.21	הרחקות
2,381	31.12.21	עזיבה מרצון (כללי)
3,048	31.12.21	סירובי כניסה
		אכיפה על מעסיקים בשנת 2021
489	31.12.21	מספר תיקים שנפתחו
114	31.12.21	מספר כתבי אישום שהוגשו
		פיקודן בגין העסקת עובדים זרים ומסתננים
309.7	31.12.21	הפקדות עובדים זרים (במליוני ₪)
224	31.12.21	משיכות עובדים זרים (במליוני ₪)
88.9	31.12.21	הפקדות מסתננים (במליוני ₪)
18.4	31.12.21	משיכות מסתננים (במליוני ₪)

*מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה – הודעה לעיתונות מיום 27.1.2022.

לוח 2 כניסות מסתננים לישראל דרך הגבול עם מצרים לפי מועד איתור ומקום איתור

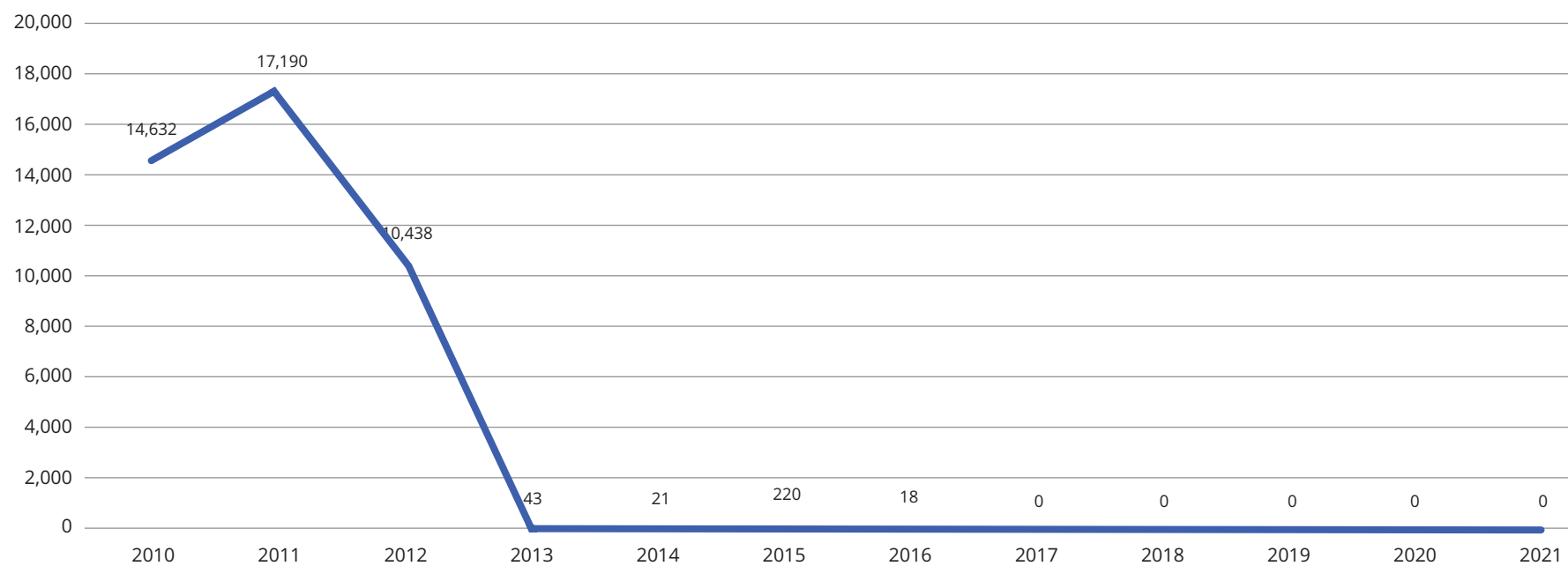
סה"כ מסתננים שנכנסו לישראל	2021		2020		2019		2018		2017		2016		2015		2014		2013		2012	2011	2010	2009	2008	2007	עד 2006
	מקום איתור		מקום איתור		מקום איתור		מקום איתור		מקום איתור		מקום איתור		מקום איתור		מקום איתור										
	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול	בארץ	בגבול									
64,225	3	0	4	0	8	0	8	0	9	0	3	18	5	220	19	21	35	43	10,438	17,190	14,642	5,363	8,927	5,260	2,009

אחת התופעות שבמיגורה התמקדה רשות האוכלוסין וההגירה בעשור האחרון היא ההסתננות לישראל דרך גבול מצרים. בשיאה של התופעה, שהתרחשה בין השנים 2010 - 2012, הגיע מספר המסתננים לאלפים בשנה ואף יותר מכך. בסך הכל, נכנסו לישראל במהלך השנים 64,225 מסתננים. מאז אמצע שנת 2012, כאשר בניית המכשול הקרקעי בגבול הדרומי התקדמה באופן ניכר, והוחל תיקון החקיקה שהאריך את תקופת השהות במשמורת, חלה ירידה תלולה במספר המסתננים לישראל בכל שנה. להוציא את שנת 2015, שבה הגיע מספר המסתננים שנכנסו ל-220, בשנים האחרונות הסתננו לישראל דרך הגבול עם מצרים עשרות בודדות בלבד, ומאז שנת 2017 לא נכנסו לשטחה של ישראל דרך הגבול עם מצרים מסתננים חדשים כלל. נכון לסוף שנת 2021, מספר המסתננים השוהים בישראל עומד על 28,235. מדובר בירידה בשיעור של כ 7.5% ממספר המסתננים ששהו בישראל בסוף שנת 2020 (אז שהו בישראל 30,511 מסתננים).

1 קובץ מסתננים הוא דינאמי ועשוי להתעדכן באופן רטרואקטיבי ביחס לחודשים קודמים ולשנים קודמות.

תרשים 1 כניסות מסתננים לישראל דרך הגבול עם מצרים לפי שנת כניסה

לוח 3 מסתננים השוהים בישראל לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2021

סה"כ	שאר מדינות העולם	שאר מדינות אפריקה	סודן	אריתריאה	מספר מוחלט
28,235 ²	404	2,134	5,007	21,690	
100	1	8	18	73	אחוז

91% מהמסתננים השוהים כעת בישראל הם נתיני אריתריאה או סודן, שלגביהם נוהגת מדינת ישראל ב"מדיניות אי-הרחקה זמנית", עקב המצב במדינות המוצא שלהם. לשלמות התמונה יצויין, כי ישנם זרים מאריתריאה וסודן שהסתננו ארצה והוענק להם בחלוף השנים מעמד ארעי בארץ מטעמים הומניטריים, מתוקף אישורים והחלטות שונות. לפיכך, ניתן מעמד לשיבת ארעי מסוג א/5 מטעמים הומניטריים לכ-1,400 סודנים יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה, והנילוס הכחול, החוסים תחת הקריטריונים למתן המעמד כפי שנקבעו. מתוכם, קבע בית המשפט העליון שכ-600 סודנים יקבלו מעמד פליט. בהחלטה נוספת, קיבלו 300 מבקשי מקלט מסודן מעמד מסוג ב/1. בנוסף לאלו ובהתאם לפסק הדין שניתן בשנת 2021 בבג"ץ 4630/17 ו-7552/17, הוחלט שמבקשי מקלט יוצאי חבל דרפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, שהגישו את בקשתם למקלט מדיני קודם לתאריך הקובע (11.6.17), זכאים לקבל רישיון א/5 מטעמים הומניטריים עד אשר תוכרע בקשת המקלט הפרטנית, שהוגשה לקבלת מעמד פליט. הרשימה בפסק הדין כללה כ-2,400 מבקשי מקלט מסודן. בנוסף, ניתן מעמד פליט למסתננים אחרים שהגישו בקשה לקבלת מקלט מדיני ונמצא כי בקשתם חוסה תחת הוראות אמנת האו"ם לפליטים. מסתננים אשר מעמדם הוסדר כתושבי ישראל לא מופיעים בלוח 3.

לוח 4 עזיבה מרצון של מסתננים ממדינות אפריקה, לפי שנים

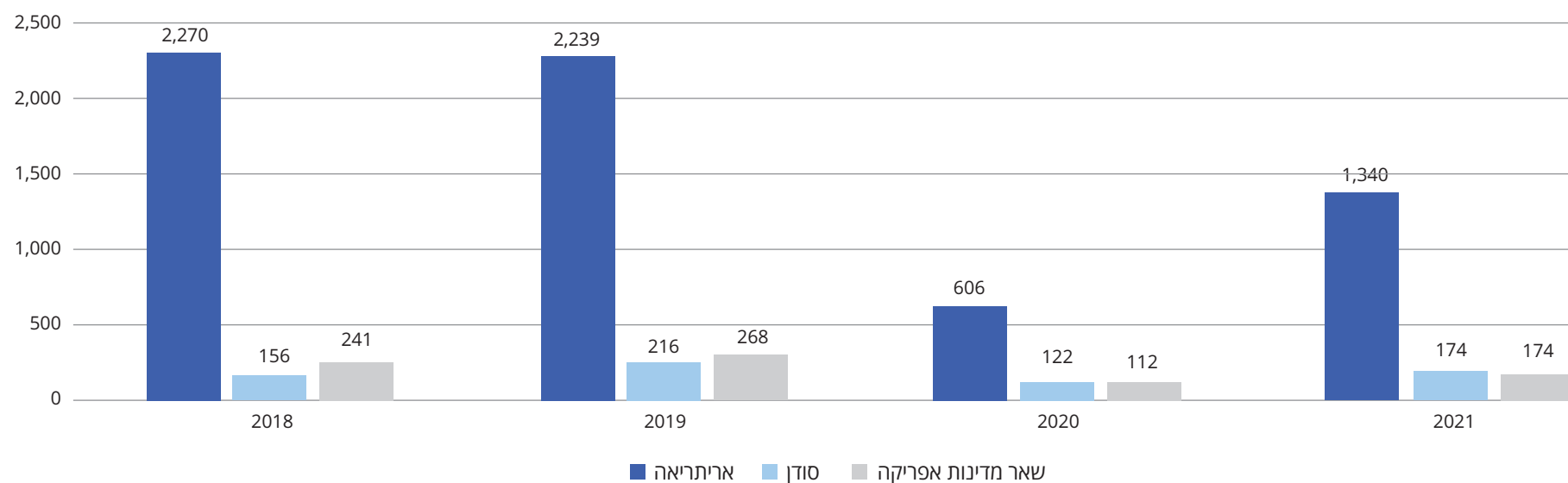
סה"כ	2021												2020	2019	2018	ארץ מוצא
	דצמבר	נובמבר	אוקטובר	ספטמבר	אוגוסט	יולי	יוני	מאי	אפריל	מרץ	פברואר	ינואר				
1,340	316	317	275	55	145	43	62	64	21	39	0	3	606	2,239	2,270	אריתריאה
174	7	0	10	25	13	20	19	31	38	1	0	10	122	216	156	סודן
174	15	13	12	12	21	22	13	15	34	4	1	12	112	268	241	שאר מדינות אפריקה
1,688	338	330	297	92	179	85	94	110	93	44	1	25	840	2,723	2,667	סה"כ

בשנת 2021 עמד מספרם של המסתננים ממדינות אפריקה העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון על 1,688 – עליה בשיעור של פי 2 ממספר העוזבים במהלך 2020, הגם שלא הדביק את קצב היציאה מרצון בשנים 2018 ו-2019. בשלושת הרבעונים הראשונים של שנת 2021, קצב היציאה מרצון הושפע, כפי שהיה בשנת 2020, מהאתגרים הייחודיים שהציבה מגיפת הקורונה ובהתמודדות איתה, ההאטה הגדולה בתעופה הבין-לאומית בעקבות הגבלות התעופה, ורתיעה של מדינות לאפשר כניסה של זרים. ברבעון 4 ניתן לראות שקצב היציאה עלה באופן ניכר: פי 4 בהשוואה לקצב היציאה הממוצע בשלושת הרבעונים הראשונים של השנה.

2 נתון אינו כולל לידות מסתננים בישראל. בנוסף לנתונים שהוצגו אודות מסתננים ששהו בסוף שנת 2021 בישראל, ישנם עוד כ-8,300 ילדים שנולדו לאוכלוסייה זו בישראל ושעודם שוהים בארץ. יש להבהיר כי נתון זה מבוסס על מידע מינהלי הנאסף בדרכים שונות לצורך מילוי תפקידיה של הרשות ובחלקו נסמך על הצהרות הורות של זרים לילדים.

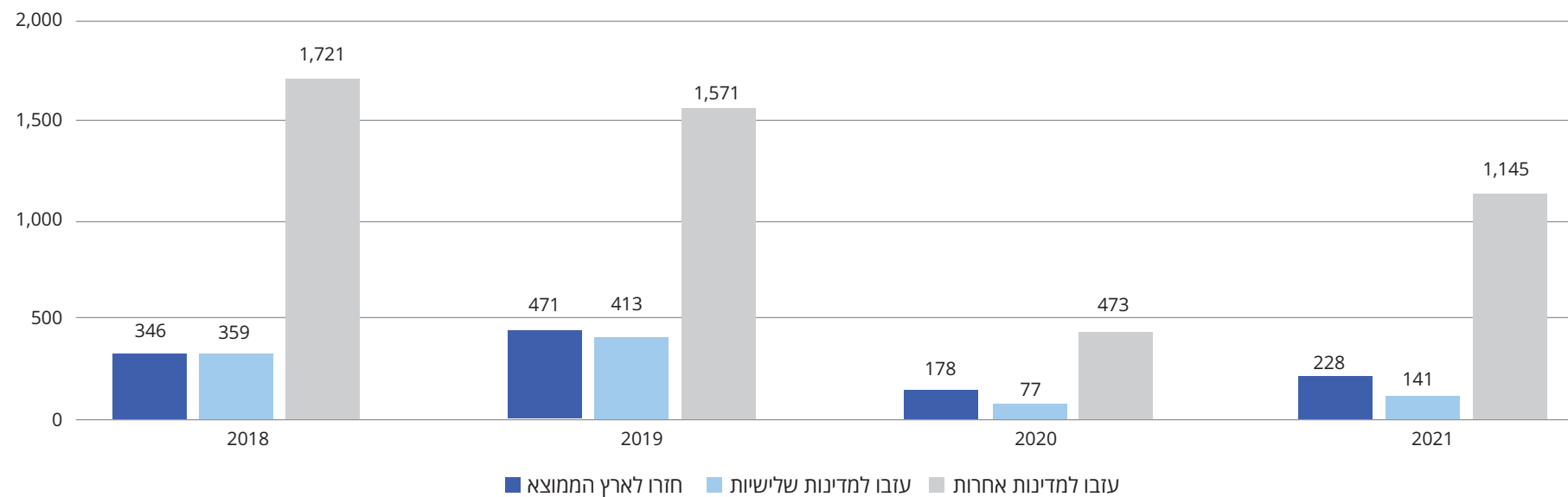
תרשים 2 עוזבים ממדינות אפריקה בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי ארץ מוצא ושנת יציאה

בשנת 2021 מספר אזרחי אריתריאה שעזבו מרצון היה גבוה ב-121% לעומת מספר העוזבים בשנת 2020. לעומת זאת, מספר העוזבים בקרב אזרחי סודן היה גבוה ב-43%, ומספר העוזבים בקרב אזרחי שאר מדינות אפריקה היה גבוה ב-55%. על אף העליות במספר העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון בשנת 2021, מדובר בקצב יציאה נמוך ביחס לתקופה שקדמה לפרוץ מגפת הקורונה.

תרשים 3 עוזבים מאריתריאה וסודן בסיוע היחידה ליציאה מרצון, לפי יעד עזיבה ושנת יציאה

מתרשים 3 עולה כי יעד העזיבה הנפוץ ביותר הינו מדינות אחרות, כשבשנת 2021 היווה 76% משיעור העוזבים, בעוד ש-9% עזבו למדינות שלישיות ו-15% עזבו לארץ המוצא. בנוסף, ניתן ללמוד, שמגמת העלייה בחזרה לארץ המוצא נבלמה בשנת 2021 – לאחר שבשנים 2018-2020 חלה עלייה של החוזרים מ-14% ל-24%, בשנת 2021 שיעורם ירד ל-15% בלבד. שיעור העוזבים למדינות שלישיות היה הנמוך ביותר בשנת 2021 (9% בלבד), זאת לעומת 11% בשנת 2020, 17% בשנת 2019 ו-15% בשנת 2018.

ב. מבקשי מקלט

לוח 5 בקשות מקלט לפי ארץ מוצא ושנת הגשת הבקשה

סה"כ	2021	2020	2019	2018	ארץ מוצא
7,625	53	325	4,476	2,771	רוסיה
6,698	138	88	129	6,343	אריתריאה
2,722	117	217	629	1,759	אוקראינה
1,764	268	189	636	671	הודו
1,293	174	134	446	539	סרי לנקה
1,216	8	165	667	376	בלארוס
946	193	75	242	436	מולדובה
845	25	13	41	766	סודן
781	405	88	248	40	סין
708	128	89	322	169	תורכיה
602	18	38	190	356	אוזבקיסטן
540	3	35	158	344	ניגריה
440	16	85	212	127	קולומביה
438	10	11	22	395	גאורגיה
3,304	377	357	1,418	1,152	שאר הארצות
29,922	1,933	1,909	9,836	16,244	סה"כ

שנת 2021 ממשיכה את המגמה של שנת 2020, שהתאפיינה בירידות משמעותיות מאוד במספר בקשות למקלט מדיני שהוגשו (ירידה בשנת 2021 בהיקף של כ- 80% ביחס לשנת 2019). את הירידות בהיקף הגשת בקשות המקלט ניתן לייחס לצמצום תנועת הטיסות הבינלאומיות והגבלות שהוטלו על כניסת זרים לישראל בעקבות מגיפת הקורונה וההתמודדות עימה. השפעת מגיפת הקורונה על הירידה במספר בקשות המקלט שהוגשו מתווספת להשפעה שיש להליך דחייה על הסף של בקשות המוגשות על ידי נתינים ממדינות מסוימות (אוקראינה, גאורגיה ורוסיה). הליך דחייה על הסף בסדר דין מהיר מבוסס על חוות דעת הקובעת כי מדינות אלו בטוחות וכי, ככלל, לא נשקפת סכנה לאזרחיהן.

מלוח 5 ניתן ללמוד שמגמת הירידה המשמעותית ביותר בשנת 2021 היתה ביחס למספר הבקשות שהוגשו על ידי אזרחי בלארוס שלגביו נרשמה ירידה של 95% ביחס למספר הבקשות שהוגשו ובשנת 2020 (8 בקשות, לעומת 165 בקשות). מגמת ירידה משמעותית חלה גם ביחס למספר בקשות למקלט שהוגשו על ידי אזרחי רוסיה: 84% (53 לעומת 325), וזאת בהמשך לירידה של 93% שחלה בשנת 2020. במבט רב שנתי (2018-2021) ניתן ללמוד שהירידות הגדולות ביותר בהגשת בקשות למקלט מדיני היו ממדינות ניגריה ורוסיה, שלגביהן נרשמה ירידה של 99% ושל 98% בהתאמה. העליה המשמעותית ביותר בכמות הבקשות שהוגשו בשנת 2021 בהשוואה לשנת 2020 היו של אזרחי סין (פי 3.5, 405 בקשות) ומולדובה (פי 1.5, 193 בקשות). במבט רב שנתי (2018-2021) מגמת העליה הגדולה ביותר נרשמה בקרב אזרחי סין, עם 405 בקשות בשנת 2021, לעומת 40 בשנת 2018 - עליה של יותר מפי 10. סין היא גם מדינת המוצא המובילה במספר מגישי בקשות למקלט מדיני, כאשר 21% מכלל מבקשי המקלט בשנת 2021 הם אזרחי סין.

לוח 6 עובדים זרים ששוהים בישראל, לפי ענף ולפי שנה

חוקיים									
תאריך עדכון	סיעוד	בניין	חקלאות	חקלאות עונתי	מסעדות	תעשייה ושירותים	מומחים	סה"כ	
31.12.12	41,260	5,900	21,133	0	9	112	2,867	71,281	
31.12.13	40,484	5,732	22,179	79	0	42	2,836	71,352	
31.12.14	43,468	6,106	22,087	64	0	0	2,842	74,567	
31.12.15	*45,632	6,855	21,268	79	0	0	3,358	77,192	
31.12.16	49,156	8,557	21,786	359	0	0	4,627	84,485	
31.12.17	50,162	10,120	22,430	261	0	0	5,405	88,378	
31.12.18	55,425	14,420	22,222	190	0	0	5,957	98,214	
31.12.19	57,111	15,192	22,857	0	0	0	6,832	101,992	
31.12.20	55,705	14,877	22,289	0	0	0	5,317	98,188	
31.12.21	57,509	16,952	23,244	0	0	0	6,312	104,017	
לא חוקיים									
תאריך עדכון	סיעוד	בניין	חקלאות	חקלאות עונתי	מסעדות**	תעשייה ושירותים***	מומחים	אחר****	סה"כ
31.12.12	10,069	1,899	359	25	68	168	555	966	14,109
31.12.13	11,993	1,010	167	22	46	161	624	1,343	15,366
31.12.14	11,324	1,006	531	15	28	143	757	1,511	15,315
31.12.15	*11,800	999	705	11	26	126	784	1,464	15,915
31.12.16	11,317	787	919	10	23	121	851	1,632	15,660
31.12.17	13,231	751	1,263	16	22	112	684	1,773	17,852
31.12.18	11,434	741	1,649	20	21	110	640	1,615	16,230
31.12.19	12,145	1,093	2,053	8	21	109	710	1,345	17,484
31.12.20	13,251	1,091	2,283	7	21	109	862	512	18,136
31.12.21	14,039	1,303	2,755	7	21	106	966	0	19,197

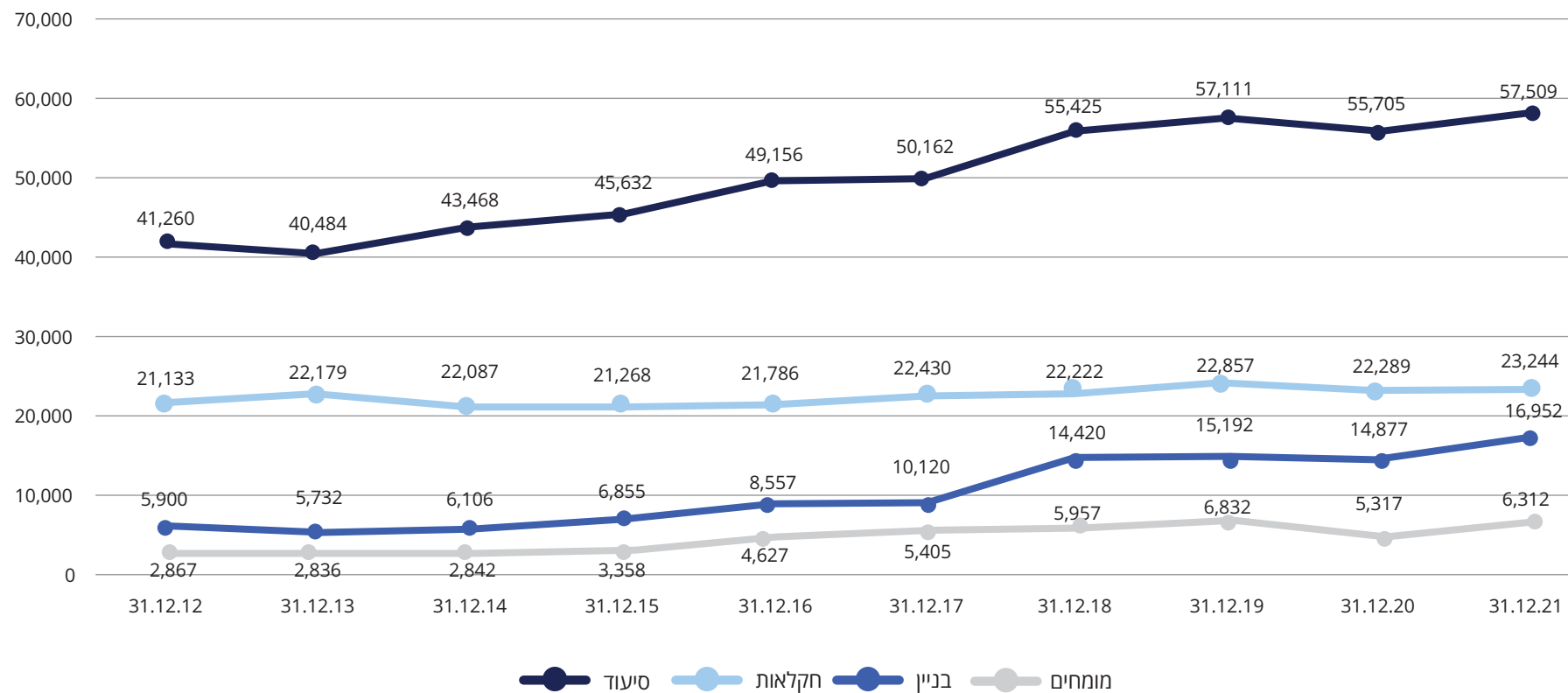
* ההשוואה בין נתוני הסיעוד בשנים 2016-2021 לשנים שקדמו להן אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל בסוף שנת 2015.
 ** החל משנת 2013 ענף המסעדות לא נכלל בין הענפים שהממשלה מתירה בהם העסקה של עובדים זרים.
 *** החל משנת 2014 ענף התעשייה והשירותים לא נכלל בין הענפים שהממשלה מתירה בהם העסקה של עובדים זרים.
 **** אחר - עובדים זרים לא חוקיים ללא קישור להיתר בענף מסוים. העדר קישור נובע מסיבה טכנית, כתוצאה מניתוק הקישור בין רשומת העובד לרשומת היתר ההעסקה, שמכוחו הועסק בעבר. צמצום מספרם של העובדים בקטגוריה זו החל משנת 2020 נובע בעיקרו מטיוב נתונים שנעשה במערכת המיחשוב של הרשות.

בסוף שנת 2021 שהו בישראל 123,214 עובדים זרים, מהם 104,017 חוקיים (84%) ו-19,197 שאינם חוקיים (16%). יחס זהה לחלוקה שנרשמה בשנת 2020. במהלך העשור האחרון חלה עלייה הדרגתית במספר העובדים הזרים החוקיים עד שהגיענו לשיאו בשנת 2019, אז היו בישראל מעל 100 אלף עובדים זרים. בשנת 2020 נרשמה ירידה במספר העובדים הזרים השוהים בישראל, שהסיבה העיקרית לכך נעוץ במגיפת הקורונה - בתחלואה במדינות המוצא של העובדים הזרים ובמגבלות שחלו בתנועת הטיסות הבינלאומית. עם זאת, בשנת 2021 נרשמה שוב מגמת עלייה ומספר העובדים החוקיים חצה את רף ה-100 אלף.

תרשים 4 עובדים זרים חוקיים לפי ענף ושנה*

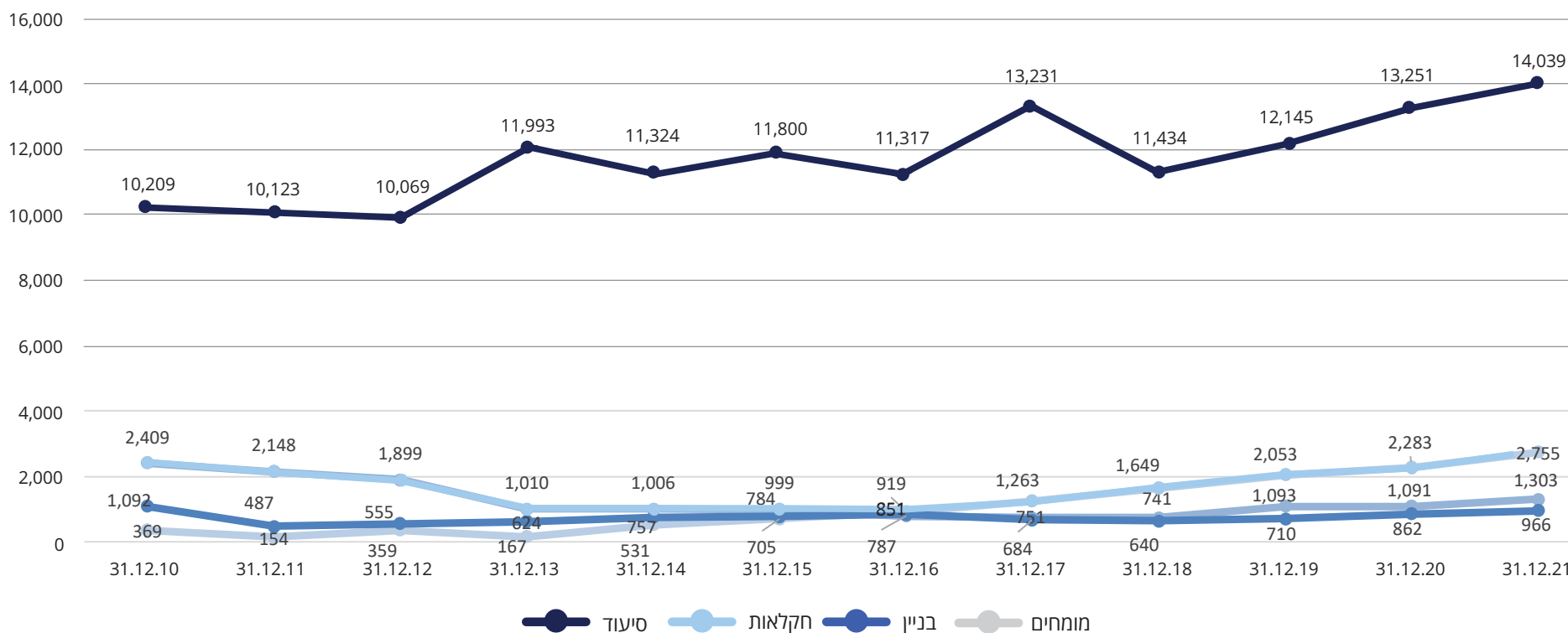

*ההשוואה בין נתוני הסיעוד בשנים 2016-2021 ליתר השנים שקדמו להן השנים אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל משנת בסוף שנת 2015.

בשנים 2016-2021, חלה עלייה הדרגתית ועקבית במספר העובדים החוקיים בכל הענפים, למעט שנת 2020 שבה, בעקבות השפעת מגיפת הקורונה, חלה ירידה מתונה במספר העובדים בכל ענף. מתרשים 4 ניתן לראות שאת העלויות הגדולות ביותר במספר העובדים החוקיים ניתן לייחס לענפי הבניין והסיעוד, כאשר בענף הבניין מספר העובדים כמעט והוכפל בשש השנים האחרונות. גם בענף המומחים נרשמה עלייה במספר העובדים (אך מדובר בענף עם מספר עובדים מצומצם יחסית). לעומת זאת, מספר העובדים בענף החקלאות נשאר יציב בעשור השנים האחרונות.

תרשים 5 עובדים זרים לא חוקיים לפי ענף ושנה

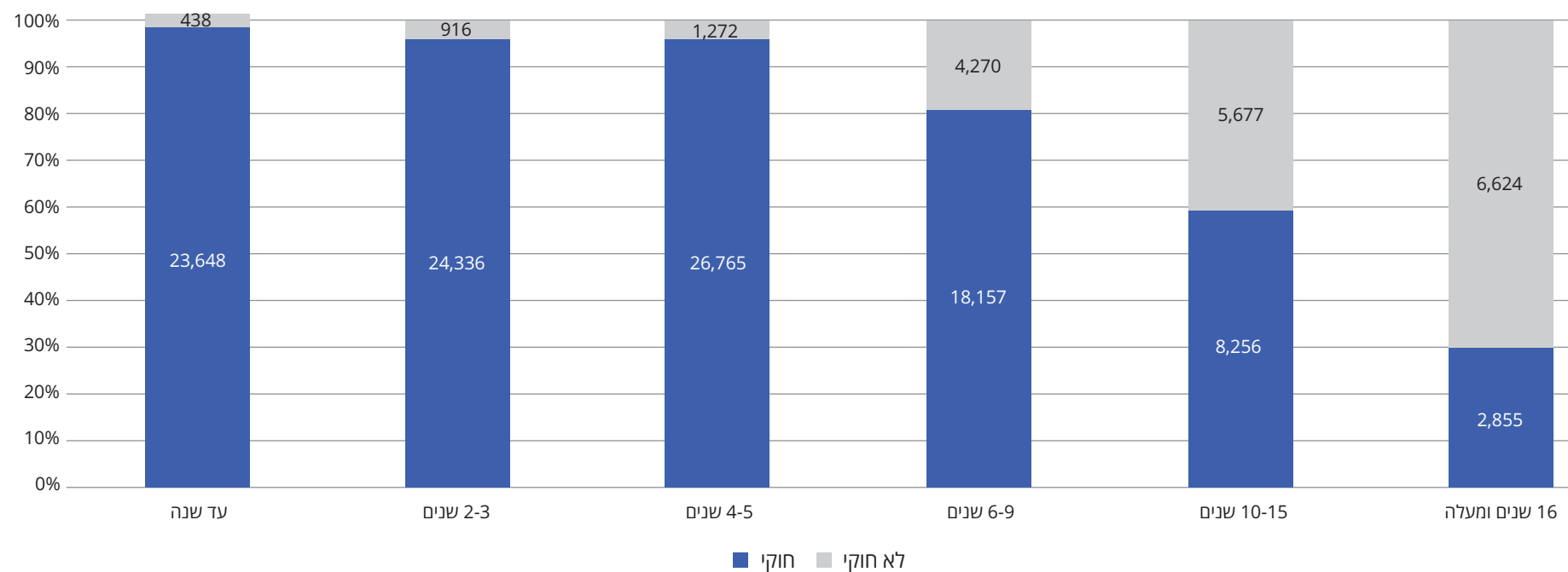

*ההשוואה בין נתוני הסיעוד בשנים 2016-2021 לשנים שקדמו להן אינה מדויקת עקב שינוי בהגדרות שהוחל בסוף שנת 2015.

עובד זר חוקי הוא עובד המועסק בענפים בהם התירה הממשלה העסקה של עובדים זרים. מעמדו של העובד הופך ללא-חוקי אם רישיון העבודה שלו אינו בתוקף או שהיתר המעסיק שאצלו הוא מועסק אינו בתוקף. ככלל, ותק שהייה של עובד זר בישראל על פי חוק הוא 63 חודשים. כלומר, לאחר חמש שנים ושלושה חודשים אמור העובד לסיים את תקופת ההעסקה שלו ולשוב לארץ המוצא. יוצאים מן הכלל בעניין זה הם עובדים המקבלים הארכה מעבר לתקופת ההעסקה הנקובה בחוק. במהלך השנים 2017-2021 הייתה עליה קלה (של כ-7.5%) במספר העובדים הזרים הלא חוקיים: מ-17,852 בשנת 2017 ל-19,197 בשנת 2021. למעשה, החל משנת 2018 ניתן לראות כי קיימת מגמת עליה עקבית במספר העובדים הלא חוקיים בכל הענפים: בענף הסיעוד חל גידול של 23% במספר העובדים הלא חוקיים. בענף הבניין חל גידול של 76% במספרם ובענף החקלאות מספרם עלה ב-67%.

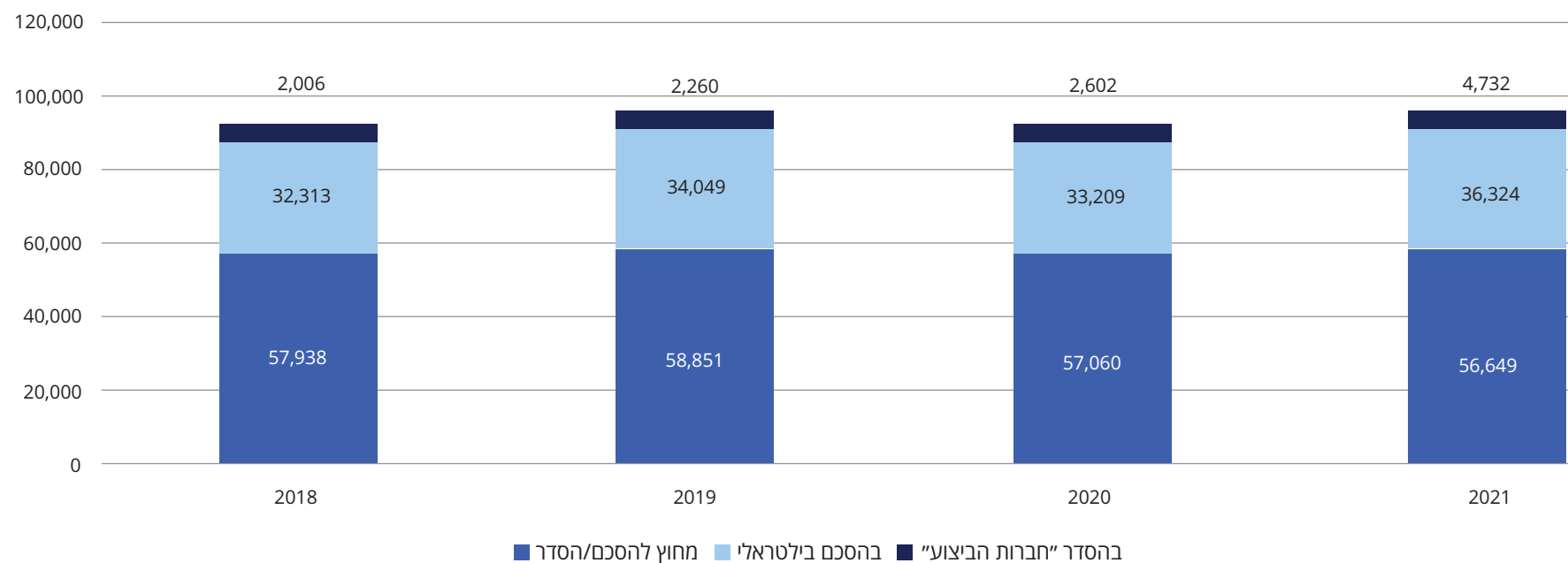
תרשים 6 עובדים זרים בישראל לפי ותק (בשנים) ומצב חוקיות, 2021

ניתן לראות שבקרב העובדים הזרים ששהו בישראל בסוף 2021, בקבוצות הוותק של עד חמש שנים שיעור העובדים הזרים הלא חוקיים נמוך ונע בין 2% לבין 5%. עם ההתקדמות בקבוצות הוותק חל גידול בשיעור העובדים הלא חוקיים - מ-19% בקרב עובדים עם ותק של 6-9 שנים, ועד ל-70% בקרב עובדים עם 16 שנות ותק ומעלה. מכאן ניתן להסיק על קיומו של קשר בין ותק של עובדים זרים בישראל למצב החוקיות שלהם. דהיינו, ככל שהוותק של העובד בארץ גדול יותר, כך גדל הסיכוי שיהפוך ללא חוקי.

תרשים 7 עובדים זרים חוקיים לפי צורת גיוס ושנה*

* בנתונים אינם נכללים העובדים בענף המומחים, מכיוון שבענף זה לא קיים פוטנציאל לגיוס עובדים במסגרת הסכמים בילטרליים או הסדרים מכח החלטות ממשלה.

בהתבוננות על ארבע השנים האחרונות עלה שיעורם של העובדים הזרים שהגיעו במסגרת הסכמים והסדרים שקבעה הממשלה מתוך כלל העובדים הזרים השוהים בישראל מ-37% בסוף שנת 2018 ל-42% בסוף שנת 2021.

מכסות להעסקת עובדים זרים בענפי החקלאות והבניין נקבעות בהחלטות ממשלה³. בהתאם למדיניות ממשלות ישראל, בעשור האחרון גיוס והעסקה של עובדים זרים בענפים חקלאות ובניין נעשה במסגרת הסכמים בילטרליים בין מדינת ישראל למדינות נבחרות מהן מגיעים העובדים. החל משנת 2012 העובדים לענף החקלאות שנכנסים לישראל מגיעים במסגרת הסכם בילטרלי שנחתם בין מדינת ישראל לתאילנד. בענף הבניין, בשנת 2012 החל יישום ההסכם עם בולגריה לגיוס והעסקה של עובדים זרים ומאז נחתמו ויושמו הסכמים גם עם מולדובה, רומניה, סין ואוקראינה⁴. הסדר נוסף בענף הבניין שנקבע בהחלטות ממשלה מסדיר את העסקתם של עובדים על-ידי חברות ביצוע זרות. בענף הסיעוד הביתי נחתם בשנת 2018 הסכם עם הפיליפינים אשר יישומו החל במחצית השנייה של שנת 2021. בנוסף, במהלך שנת 2022 צפוי, לראשונה, יישומו של הסכמים בילטרליים לענף הסיעוד המוסדי (עם גיאורגיה ועם נפאל), וכן יישומו הסכם בילטרלי נוסף לענף הסיעוד הביתי (עם סרי לנקה). כמו כן, פועלת ממשלת ישראל לקידום חתימה על הסכמים עם מדינות נוספות בענפים השונים. בהתאם לכך, חלקם של העובדים הזרים החוקיים המועסקים בישראל במסגרת הסכמים בילטרליים, מתוך כלל העובדים הזרים, צפוי ללכת ולגדול עם השנים.

במהלך עשר השנים האחרונות כניסת עובדים זרים לענף החקלאות נעשית באופן בלעדי על ידי עובדים המגיעים לישראל במסגרת ההסכם הבילטרלי שנחתם עם תאילנד. כתוצאה מכך, בשנים האחרונות 100% מהעובדים השוהים בישראל בענף החקלאות הם עובדים שהגיעו במסגרת ההסכם הבילטרלי. גם כניסת עובדים זרים לענף הבניין מוגבלת לעובדים המגויסים במסגרת הסכמים בילטרליים שונים שנחתמו, כאשר החל משנת 2017 נכנסים לישראל גם עובדים זרים במסגרת הסדר חברות הביצוע הזרות. וכך, גם בענף הבניין, נוצר מצב שבו כמעט כל העובדים החוקיים השוהים כיום בישראל הגיעו במסגרת ההסכמים הבילטרליים או הסדר חברות הביצוע הזרות. בענף הסיעוד, שהוא הענף שבו מועסק מספר העובדים הזרים הגבוה ביותר, החל, כאמור לעיל, במחצית השנייה של שנת 2021 יישומו של הסכם בילטרלי, ראשון לענף. המשך יישומו של הסכם זה (עם הפיליפינים) וכן יישומו הצפוי בשנת 2022 של ההסכם שנחתם עם סרי לנקה, כמו גם יישומו של הסכמים נוספים שצפויים להחתם לענף הסיעוד הביתי לעתיד לבוא וכן יישומו של הסכמים שנחתמו לענף הסיעוד המוסדי, יביאו בשנים הבאות לעלייה הדרגתית בשיעור העובדים הזרים שהגיעו במסגרת הסכמים והסדרים שקבעה הממשלה.

3 חלק מהחלטות הממשלה האחרונות שהתקבלו בעניין מכסות עובדים זרים בענפי החקלאות והבניין: בענף החקלאות הממשלה הסדירה העסקתם של עובדים בהחלטת ממשלה מס' 3431 מיום 11.1.2018. והחלטה מס' 62 מיום 6.12.20 וכן החלטה מס' 3431 וכן החלטה מס' 213 מיום 1.8.2021 המתקנת את סעיף 6 בהחלטה 3431 וקובעת כי המכסה המרבית של עובדים זרים בענף החקלאות תהיה 31,200 עובדים זרים. בענף הבניין החלטת ממשלה מס' 1236 מיום 8.3.16, ותיקון סעיף 3 בהחלטת ממשלה מס' 1236 מיום 1.8.2021 כך שמכסת העובדים הזרים בענף הבניין תעמוד על 17,300 במקום 16,500. עם זאת, ככל שמכסת העובדים הזרים בסך 17,300, תמומש במלואה, תגדל מכסת העובדים הזרים בענף הבניין ב-5 פעימות נוספות: 4 פעימות של 2,500 עובדים זרים ופעמימה נוספת של 2,700 עובדים זרים, בכפוף ללמימוש בפועל של כל פעימה.

4 בהתאם להמלצות צוות בין-משרדי שהוקם במסגרת החלטת ממשלה 597 מיום 25.10.2015 שאושרה ע"י הממשלה בהחלטת ממשלה מספר 1321 (דר/60) מיום 24.3.2016 הכריזו משרד האוצר ומשרד הבינוי והשיכון על חברות בנייה זרות אשר נבחרו במסגרת הקול הקורא, להיכלל במאגר החברות הזרות.

לוח 7 עובדים זרים בענף הסיעוד ששוהים בישראל, לפי ארצות מוצא נבחרות, 2021

סה"כ	לא חוקי	חוקי	ארץ מוצא
27,325	7,155	20,170	פיליפינים
16,253	2,078	14,175	הודו
9,199	440	8,759	אוזבקיסטן
7,705	1,142	6,563	מולדובה
4,336	889	3,447	סרי לנקה
2,161	324	1,837	אוקראינה
2,031	1,064	967	נפאל
957	137	820	גאורגיה
559	394	165	רומניה
1,022	416	606	שאר הארצות
71,548	14,039	57,509	סה"כ

בענף הסיעוד, בשונה מענפים אחרים, עובדים זרים מגיעים ממספר רב של ארצות מוצא. הדבר נובע מכך, שכאמור, עד לאחרונה לא היה קיים הסכם בילטרלי להבאת עובדים זרים לענף הסיעוד. רוב העובדים הזרים החוקיים שהיו בארץ בסוף שנת 2021 הגיעו משלוש מדינות: הפיליפינים (35%), הודו (25%) ואוזבקיסטן (15%). שיעורם של העובדים הלא חוקיים מתוך סך העובדים השוהים בישראל, שהגיעו לענף הסיעוד עמד בסוף 2021 על כ-20%. מבין ארצות המוצא רומניה היא בעלת שיעור העובדים הלא חוקיים הגבוה ביותר - 70%. ארצות מוצא נוספות שמהן שיעור עובדי הסיעוד הלא חוקיים גבוה מהמוצע הן נפאל (כ-52% מתוך 2,031 עובדים) והפיליפינים (כ-26% מתוך 27,325 העובדים). מנגד, רק 5% מתוך 9,199 העובדים מאוזבקיסטן הם לא חוקיים.

לוח 8 עובדים זרים בענף הבניין לפי ארצות מוצא נבחרות וצורת העסקה, 31.12.2021

סה"כ	לא חוקיים			חוקיים			ארץ מוצא
	מתוכם בהסדר "חברות ביצוע"	מתוכם בהסכם בילטרלי	סה"כ	מתוכם בהסדר "חברות ביצוע"	מתוכם בהסכם בילטרלי	סה"כ	
2,040	0	5	18	0	2,002	2,022	אוקראינה
82	0	11	63	0	19	19	בולגריה
4,777	0	98	163	0	4,614	4,614	מולדובה
9,997	105	17	615	*3,818	5,542	9,382	סין
277	0	3	276	0	1	1	רומניה
1,057	54	0	143	**914	0	914	תורכיה
25	0	0	25	0	0	0	שאר הארצות
18,255	159	134	1,303	4,732	12,178	16,952	סה"כ

* עובדים חוקיים המועסקים באמצעות חברות ביצוע, בהתאם להחלטת הממשלה מספר 597 מיום 25.10.2015, והחלטת הממשלה מס' 1321 (דר/60) מיום 24.3.2016 בנושא הבאת חברות בנייה זרות וכן בהתאם להחלטת הממשלה מס' 3516 מיום 4.2.2018. החלטה מספר דר/203 של ועדת שרים לענייני תכנון, בנייה מקרקעין ודיור ("קבינט הדיור") מיום 10.07.2018 אשר צורפה לפרוטוקול החלטות הממשלה וקיבלה תוקף של החלטת ממשלה ביום 26.07.2018 ומספרה הוא 4059 (דר/203).

** עובדים זרים חוקיים המועסקים באמצעות חברת "יילמזלר". החלטת הממשלה לעיל החילה על חברת יילמזלר את הכללים המחייבים את חברות הביצוע.

בענף הבניין, שנת 2021 היתה השנה הראשונה שהעסקתם של הרוב המוחלט של העובדים החוקיים בישראל היתה בבסגרת הסכם בילטרלי או בהסדר "חברות ביצוע" אשר ביחד מהווים בסוף שנת 2021 כ-100% מהעובדים בענף.

83% מהעובדים החוקיים בענף הבניין הגיעו משתי מדינות; סין (55%) ומולדובה (27%). מיד לאחריהן נמצאת אוקראינה, ממנה הגיעו 12% מעובדי הבניין שבארץ; ותורכיה, שממנה הגיעו 5% מהעובדים. בסך הכל מהווים העובדים המגיעים מארבע מדינות אלו 100% בקירוב מכלל העובדים החוקיים בענף. הסיבה לריכוזיות של ארצות המוצא היא יישומם של ההסכמים הבילטרליים לענף הבניין (סין, מולדובה ואוקראינה) ושל הסדר חברות הביצוע (סין, תורכיה), המהווים את המסגרות הבלעדיות להעסקת עובדים זרים בענף הבניין.

שיעור העובדים הלא-חוקיים בענף הבניין עומד על 7% בלבד. מוצאם של רוב העובדים הלא חוקיים משתי מדינות: סין (47%) ורומניה (21%) ויחד הם מהווים 68% מהעובדים הלא חוקיים בענף.

במבט לפי ארצות המוצא, המדינות ששיעור העובדים החוקיים שהגיעו מהן הוא גבוה הן: אוקראינה (99%), מולדובה (97%) וסין (94%). שיעור גבוה של עובדים לא חוקיים קיים בקרב עובדים מבולגריה (77%) ותורכיה (14%).

לוח 9 עובדים זרים בענף החקלאות לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2021

סה"כ	לא חוקיים		חוקיים		ארץ מוצא
	מתוכם בהסכם	סה"כ	מתוכם בהסכם	סה"כ	
13	0	11	0	2	וייטנאם
12	0	12	0	11	נפאל
25,963	2,391	2,732	23,231	23,231	תאילנד
25,999	1,835	2,755	23,231	23,244	סה"כ

ענף החקלאות הוא הענף ההומוגני ביותר מבחינת תמהיל ארצות המוצא של העובדים, שכן קרוב ל-100% מהעובדים הזרים בו הגיעו מתאילנד. הסיבה לכך נעוצה בקיומו של הסכם בילטרלי אחד בלבד בענף זה - בין ממשלת ישראל לתאילנד, ובלעדיותו של מסלול זה להעסקת עובדים זרים בענף החקלאות. שיעור העובדים הלא חוקיים בענף החקלאות עומד על 11%.

לוח 10 עובדים זרים בענף המומחים לפי ארצות מוצא נבחרות, 31.12.2021

ס"כ	לא חוקיים	חוקיים	ארץ מוצא
2,703	450	2,253	סין
679	36	643	ארצות הברית
424	74	350	תאילנד
361	35	326	גרמניה
297	20	277	תורכיה
296	36	260	הודו
221	20	201	בריטניה
208	48	160	רומניה
193	6	187	איטליה
185	9	176	ספרד
102	19	83	צרפת
1,609	213	1,396	שאר הארצות
7,278	966	6,312	ס"כ

בענף המומחים מועסקים עובדים זרים ברמת מומחיות גבוהה או בעלי ידע חיוני וייחודי במגוון רחב של מקצועות. עובד זר מומחה מגיע לישראל בעקבות דרישה של המעסיק לעובד פרטני, והמעסיק הוא זה המסדיר את הגעתו והעסקתו מול רשות האוכלוסין וההגירה. נכון לסוף שנת 2021, שהו בישראל בענף המומחים 6,312 עובדים חוקיים ו-966 עובדים לא חוקיים. מקרב העובדים החוקיים בענף זה כ-36% הגיעו מסין, 10% הגיעו מארה"ב, 6% מתאילנד ו-5% מגרמניה. שיעור העובדים הלא חוקיים בענף עומד על 13%. שיעורם של העובדים הלא חוקיים מרומניה, מסין ומתאילנד הוא הגבוה ביותר (23%, 17% ו-17%, בהתאמה).

לוח 11 עובדים זרים חוקיים לפי ענף, גיל ומין, 2021

סה"כ	מומחים			חקלאות			בניין סה"כ (גברים בלבד)	סיעוד			גיל
	סה"כ	נשים	גברים	סה"כ	נשים	גברים		סה"כ	נשים	גברים	
62	37	3	34	4	0	4	17	4	2	2	עד 20
15,565	1,526	169	1,357	7,672	76	7,596	1,702	4,665	3,448	1,217	21-30
43,872	2,294	149	2,145	12,157	420	11,737	6,044	23,377	18,430	4,947	31-40
33,134	1,406	52	1,354	3,311	188	3,123	7,672	20,745	17,955	2,790	41-50
10,536	857	25	832	81	3	78	1,511	8,087	7,480	607	51-60
848	192	8	184	19	1	18	6	631	594	37	61+
104,017	6,312	406	5,906	23,244	688	22,556	16,952	57,509	47,909	9,600	סה"כ

מפילוח הנתונים של העובדים הזרים ששהו בישראל בסוף שנת 2021 לפי גיל ניתן לראות, שקבוצת הגיל השכיחה ביותר בכל הענפים היא 31-40. פילוח של אוכלוסיית העובדים הזרים לפי מין מצביע על דומיננטיות למין הגברי בקרב העובדים הזרים כמעט בכל הענפים: בענף הבניין עובדים גברים בלבד, בענף החקלאות כמעט כל העובדים הם גברים (97%), וכך גם באופן דומה בקרב המומחים (94%). יוצא דופן הוא בענף הסיעוד, שבו קיים רוב גדול לנשים -83%.

לוח 12 זרים שנכנסו לישראל כתיירים ונותרו בארץ בסוף שנת 2020 ללא רשיון בתוקף, לפי ארצות מוצא*

אחוזים	אלפים	ארץ מוצא
24	7.2	אוקראינה
17.4	5.2	רוסיה
7.7	2.3	ניגריה
7.1	2.1	גאורגיה
3.5	1.1	פולין
3.5	1	אתיופיה
3	0.9	ברזיל
2.9	0.9	רומניה
2.2	0.7	פיליפינים
1.9	0.6	הודו
1.8	0.5	קולומביה
1.4	0.4	סין
1.3	0.4	מולדובה
1.3	0.4	תורכיה
1.2	0.3	פיג'י
19.8	6.1	שאר הארצות
100	30.1	סה"כ

* מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - הודעה לעיתונות 27.1.2022.

בסוף שנת 2020 שהו בישראל כ-30.1 אלף תיירים ללא רשיון בתוקף, מלוח 12 ניתן לראות ששתי ארצות המוצא שמהן מגיעים מספר התיירים שנותרו בישראל לאחר תום תוקף רשיון הישיבה שלהם הוא הגדול ביותר, הן אוקראינה (7,200) ורוסיה (5,200), שביחד מהווים 41.4% מסך התיירים השוהים בישראל ללא רשיון, (אוקראינה -24%, רוסיה-17.4%).

ה. צמצום מספר השוהים הלא חוקיים⁵

לוח 13 הרחקות של זרים* לא חוקיים, לפי סוג רשיון ושנה

2021													2020	2019	2018	סוג זרים
סה"כ	דצמ'	נוב'	אוקט'	ספט'	אוג'	יולי	יוני	מאי	אפר'	מרץ	פבר'	ינואר				
743	97	79	99	35	85	85	143	55	10	11	4	40	783	2,974	2,627	תיירים
175	12	31	14	11	10	27	20	22	5	1	10	12	121	433	309	עובדים זרים
2,297	242	137	196	163	234	244	281	232	258	154	15	141	2,721	3,287	5,021	שאר הזרים**
3,215	351	247	309	209	329	356	444	309	273	166	29	193	3,625	6,694	7,957	סה"כ

*ללא פלשתינאים.

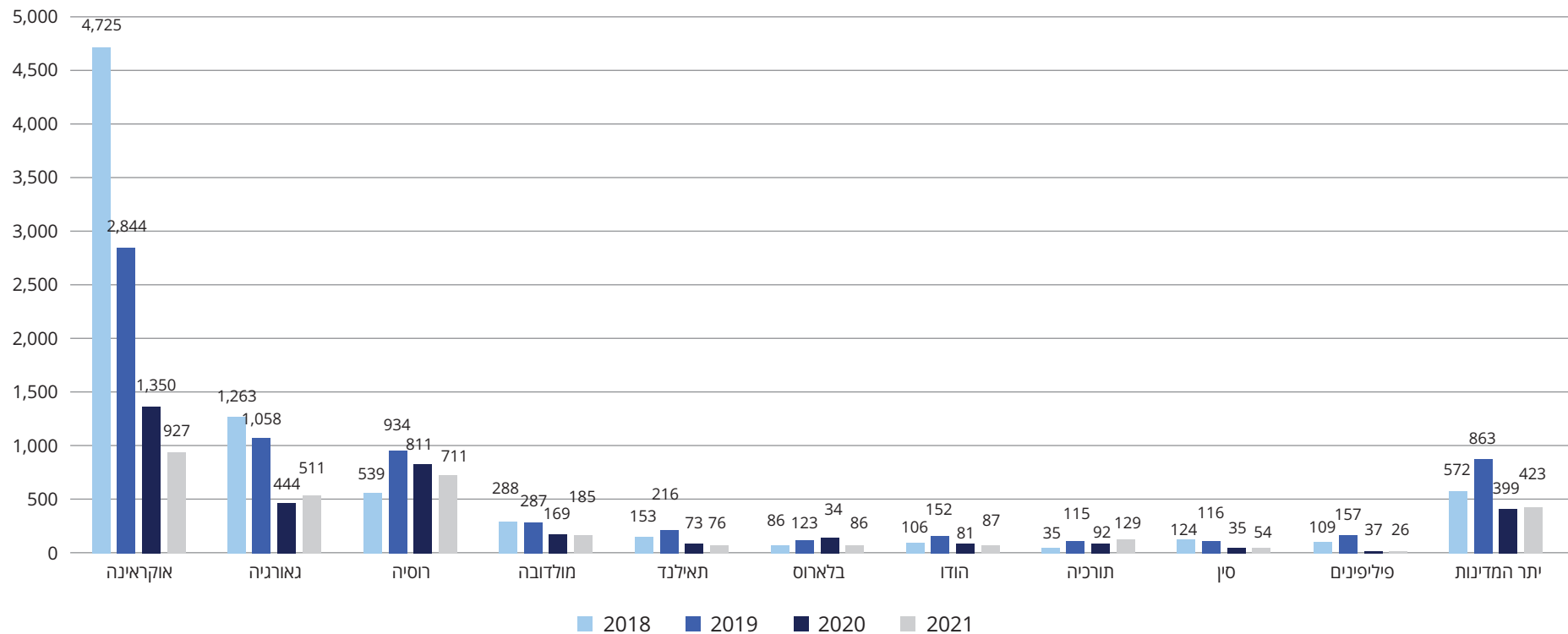
**רוב המקרים הכלולים בקטגוריה הם בעלי רשיון מסוג ס'2(א).

צו הרחקה מישראל מוצא לזר בגין שהייה לא-חוקית או בגין ביצוע עבירה על החוק במהלך שהותו בישראל. לוח 13 מלמד, כי בשנת 2021 קטן מספר ההרחקות של שוהים לא חוקיים (3,215) ב- 11% ביחס לשנת 2020 (3,625) ובסך הכל חלה ירידה של 52% מאז שנת 2019. את קצב היציאה מהארץ של זרים תחת צו הרחקה בשנים 2020-2021 ואת הירידה בהיקף ההרחקות ניתן לתלות בצמצום הניכר בתנועת הטיסות לסדירות לישראל וממנה, כפועל יוצא מהגבלות על תנועת הטיסות הבינלאומיות, עקב מגיפת הקורונה. בדומה לשנת 2020, גם בשנת 2021 קטגוריית "שאר הזרים" היוותה את קבוצת המורחקים הגדולה ביותר (71% מהמורחקים בשנת 2021) – רובם בעלי רשיון מסוג ס'2(א). 23% מהמורחקים בשנת 2021 היו תיירים.

5 קובץ הרחקות הוא דינאמי ועשוי להתעדכן באופן רטרואקטיבי ביחס לחודשים קודמים.

תרשים 8 הרחקות של זרים לא חוקיים לפי ארץ מוצא ושנה

הנתונים הרב-שנתיים של הרחקות לפי ארצות המוצא מלמדים, כי לא זו בלבד שבשנת 2021 המספר הגדול ביותר של מורחקים הוא של נתיני אוקראינה, אלא שגם בשנים הקודמות נתיני אוקראינה היו את הקבוצה הגדולה של המורחקים, ובסך הכל הם מהווים 46% מכלל המורחקים בשנים 2018-2021. ארצות מוצא נוספות של מורחקים, המהווים נתח משמעותי מתוך כלל המורחקים בשנים אלו, הן גאורגיה (15%) ורוסיה (14%).

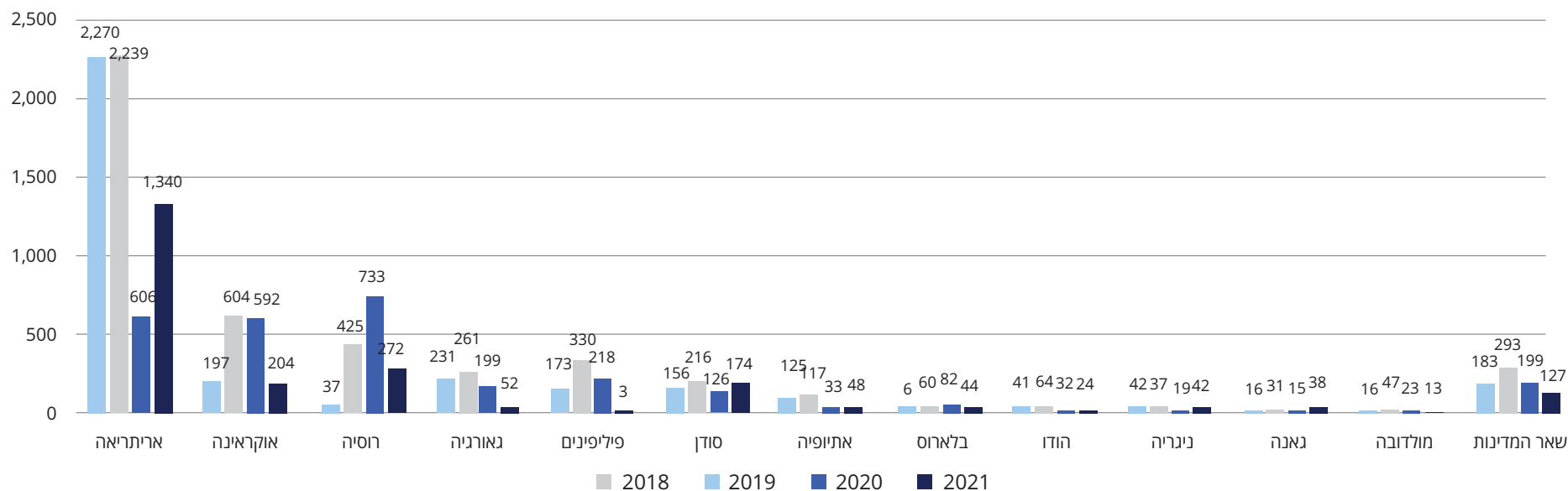

לוח 14 עזיבה מרצון של זרים לפי ארץ מוצא ושנה

סה"כ	2021	2020	2019	2018	ארץ מוצא
6,455	1,340	606	2,239	2,270	אריתריאה
1,597	204	592	604	197	אוקראינה
1,467	272	733	425	37	רוסיה
743	52	199	261	231	גאורגיה
724	3	218	330	173	פיליפינים
672	174	126	216	156	סודן
323	48	33	117	125	אתיופיה
192	44	82	60	6	בלארוס
161	24	32	64	41	הודו
140	42	19	37	42	ניגריה
100	38	15	31	16	גאנה
99	13	23	47	16	מולדובה
802	127	199	293	183	שאר הארצות
13,475	2,381	2,877	4,724	3,493	סה"כ

תרשים 9 עזיבה מרצון של זרים לפי ארץ מוצא ושנה

בשנים 2018-2021 יצאו מישראל בסיוע היחידה ליציאה מרצון 13,475 זרים. במהלך שנת 2021 יצאו 2,381 זרים, שזאת ירידה של 17% ביחס לשנת 2020, אז עזבו בסיוע היחידה ליציאה מרצון 2,877 זרים. במבט רב שנתי, בין השנים 2019-2021 חלה ירידה בשיעור של 50% במספר העוזבים בסיוע היחידה ליציאה מרצון.

את הסיבות למגמה זאת ניתן לתלות באתגרים הייחודיים שהציבה מגיפת הקורונה ובהתמודדות עם המגיפה: ההאטה הגדולה בתעופה הבין-לאומית עקב מגיפת הקורונה ורתיעה של מדינות לאפשר כניסה של זרים בעת הזאת.

כ-64% מהיוצאים מרצון במהלך 2021 היו מאריתריאה וסודן, זאת לעומת 25% בשנת 2020. יתר על כן, בעוד שבין שנת 2020 לשנת 2021 חלה ירידה במספר היוצאים מרצון כמעט מכל מדינות המוצא, מספר היוצאים מרצון בקרב זרים מסודן ומאריתריאה עלה. הדבר בולט במיוחד לגבי אזרחי אריתריאה, שביחס אליהם חלה עלייה משמעותית במיוחד בשיעור של 121% (1,340 עוזבים מרצון בשנת 2021, לעומת 606 בשנת 2020).

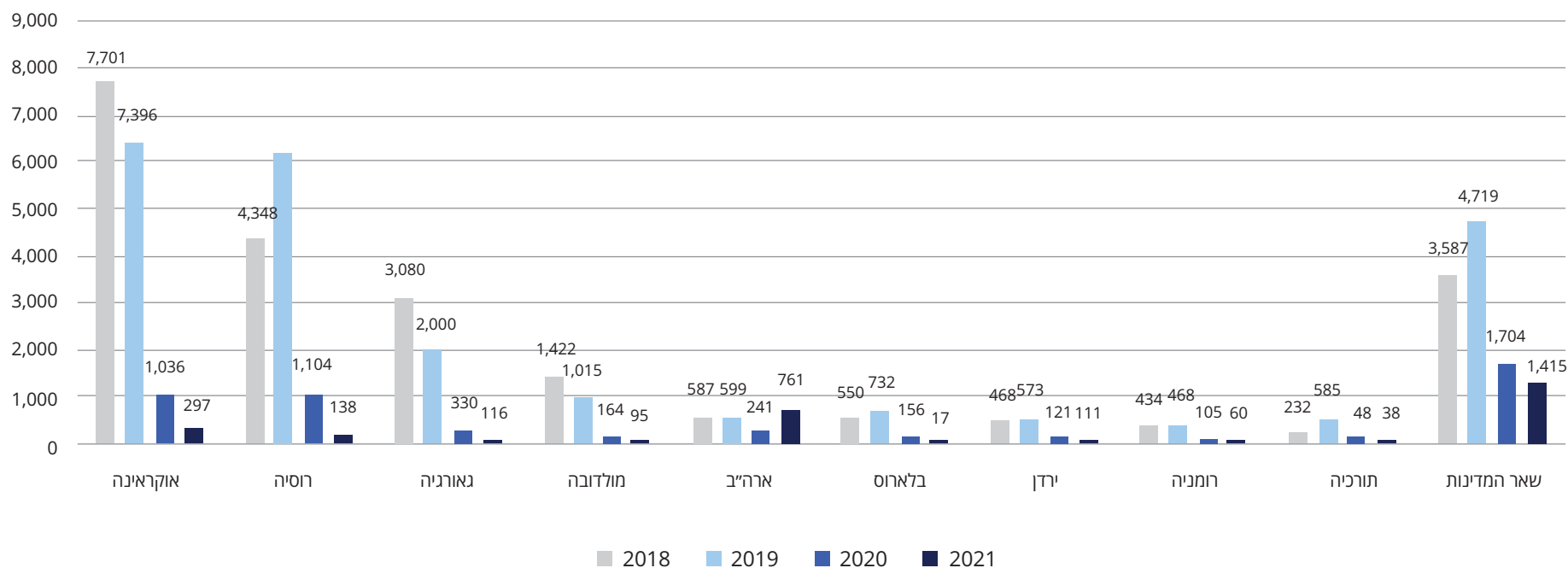
לוח 15 סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה

סה"כ	2021	2020	2019	2018	ארץ מוצא
15,430	297	1,036	6,396	7,701	אוקראינה
11,751	138	1,104	6,161	4,348	רוסיה
5,526	116	330	2,000	3,080	גאורגיה
2,696	95	164	1,015	1,422	מולדובה
2,188	761	241	599	587	ארה"ב
1,455	17	156	732	550	בלארוס
1,273	111	121	573	468	ירדן
1,067	60	105	468	434	רומניה
903	38	48	585	232	תורכיה
11,425	1,415	1,704	4,719	3,587	שאר הארצות
53,714	3,048	5,009	23,248	22,409	סה"כ

מספר סירובי הכניסה בשנת 2021 ירד ב-39% ביחס למספרם בשנת 2020. בכך נמשכת מגמת הירידה, שהחלה בשנת 2020, עם התפרצות נגיף הקורונה והחלת הגבלות כניסה מחו"ל (החל ממרץ 2020). הגבלות אלו הביאו לירידה משמעותית במספר הזרים הנכנסים לישראל ובכלל זה גם במספר סירובי הכניסה. עילת סירוב הכניסה העיקרית בשנת 2021 הנה מגיפת הקורונה (74% מכלל הסירובים לשנה זו), שהיתה גם עילת סירוב הכניסה העיקרית בשנת 2020, (22% מכלל הסירובים באותה שנה).

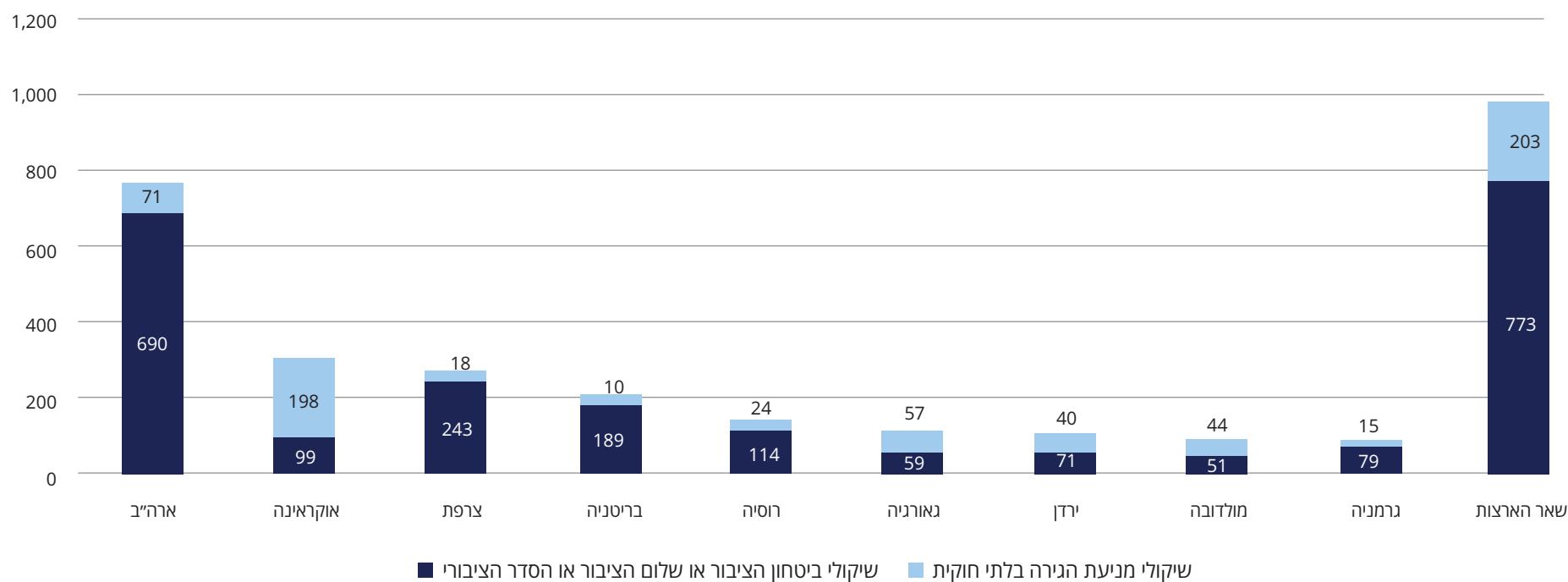
תרשים 10 סירובי כניסה לישראל לפי ארצות מוצא עיקריות ושנה

בשנים 2018-2021 מרבית סירובי הכניסה לישראל ניתנו לזרים ממדינות חבר העמים לשעבר (אוקראינה, רוסיה, גאורגיה, מולדובה ובלארוס) - כ-69% מכלל הסירובים נרשמו לזרים מחמש מדינות אלו. בהתבוננות על שנת 2021, העליה הגדולה ביותר בשיעור הסירובים נרשמה לזרים מארצות הברית - עליה של יותר מפי 3 (761 סירובים בשנת 2021, לעומת 241 סירובים בשנת 2020). בסך הכל כרבע מהסירובים בשנת 2021 היו כלפי אזרחים מארה"ב.

תרשים 11 סירובי כניסה לפי סיבת סירוב, 2021

את הסיבות לסירובי הכניסה ניתן לחלק לשתי קטגוריות עיקריות: האחת, סיבות הנוגעות למניעת הגירה בלתי חוקית; והשנייה, סיבות הקשורות לביטחון הציבור או שמירה על הסדר הציבורי. עילת סירוב הכניסה שמקורה במניעת הקורונה נכנסת לקטגוריה של שיקולי ביטחון ושלום הציבור ומהווה בשנת 2021 74% מכלל עילות הסירוב בקטגוריה זו, כאשר בסך הכל סיבות הסירוב מטעמי ביטחון ושלום הציבור היוו 78% מסך העילות לסירובים. בפילוח לפי ארץ המוצא של המסורב ניתן לראות, שסירובים הנובעים משיקולי ביטחון הציבור והסדר הציבורי שניתנו לזרים, אזרחי מדינות בריטניה צרפת וארה"ב מהוות 95%, 93% ו-91% בהתאמה מכלל הסירובים שניתנו לאזרחי מדינות אלו, כאשר לעומתם סירובי כניסה שניתנו לאזרחים מאוקראינה בשנת 2021 היו בעיקר מהסיבה של מניעת הגירה בלתי חוקית (67% מהסירובים).

ו. אכיפה על מעסיקי זרים⁶

לוח 16 קנסות מינהליים*, 2021

סה"כ קנסות		קנסות שהוטלו בגין כל שאר העבירות		קנסות שהוטלו בגין העסקה שלא כדין		תיקים שנפתחו במהלך החודש	חודש אכיפה
סכום בש"ח	מספר	סכום בש"ח	מספר	סכום בש"ח	מספר		
0	0	0	0	0	0	4	ינואר
91,000	9	55,500	5	35,500	4	2	פברואר
756,250	82	633,750	73	122,500	9	14	מרץ
2,228,750	235	1,841,250	194	387,500	41	20	אפריל
872,500	118	632,500	95	240,000	23	36	מאי
1,347,500	161	1,122,500	138	225,000	23	66	יוני
1,277,500	158	1,060,000	134	217,500	24	44	יולי
1,197,500	120	1,015,000	96	182,500	24	67	אוגוסט
0	0	0	0	0	0	26	ספטמבר
952,500	126	772,500	105	180,000	21	74	אוקטובר
952,500	119	792,500	95	160,000	24	57	נובמבר
1,217,500	160	942,500	124	275,000	36	79	דצמבר
10,893,500	1,288	8,868,000	1,059	2,025,500	229	489	סה"כ

* קנסות מינהליים שהוטלו בחודש מסוים בגין תיקים שנפתחו בחודש זה ובמועדים קודמים.

סעיף 1טו' לחוק עובדים זרים, התשנ"א 1991, קובע כי כאשר מעסיק אינו מקיים תנאי שנקבע בהיתר להעסקת עובדים זרים, או אינו מקיים הוראה או חובה החלה עליו כלפי עובדיו, או מעכב שלא כדין מסמך מזהה או דרכון של עובד זר, ניתן לבטל את ההיתר להעסקת העובדים הזרים בכפוף לעריכת שימוע, ו/או לסרב לאשר למעסיק להעסיק עובדים זרים למשך עד שלוש שנים, ו/או לקבוע תנאים וסייגים בהיתר גם בטרם יחליט על ביטולו. בכפוף לכך, רשות האוכלוסין וההגירה מבצעת חקירות ומבצעים יוזמים שמטרתם לגלות הפרות של חוק עובדים זרים התשנ"א 1991 על ידי מעסיקים. באפיק הפלילי, האכיפה מתבצעת לגבי כל המעסיקים - אלה שהינם בעלי היתר העסקה ואלה שמעסיקים ללא היתר. חקירה עשויה להתפתח לכדי הגשת כתב אישום או הטלת קנס מינהלי.

6 נתוני אכיפה על מעסיקי זרים עשויים להתעדכן באופן רטרואקטיבי ביחס לחודשים קודמים.

המגמות בשנת 2021 מצביעות על עליות בפעילות אכיפה על מעסיקי הזרים מול שנת 2020, בה ניכר צמצום בהיקף עבודת האכיפה כתוצאה מהסטת עבודתם של פקחי ההגירה לטובת סיוע למשטרת ישראל באכיפה על שמירת הנחיות הבריאות, סיוע שנמשך גם בחודשים הראשונים של שנת 2021, כחלק מהתמודדות עם מגיפת הקורונה. במספר תיקי החקירה שנפתחו כנגד מעסיקים בשנת 2021 (489) יש עליה של 290% ביחס לשנת 2020, אז עמד מספר תיקי החקירה שנפתחו על 125. במספר הקנסות המנהליים שהוטלו על המעסיקים נרשמה עליה מתונה יחסית, של 1% (1,288 בשנת 2021 לעומת 1,274 בשנת 2020). מנגד, נרשמה ירידה מתונה בסכומי הקנסות שהוטלו, כאשר בשנת 2021 הוטלו קנסות בהיקף של כ- 10.9 מליון ₪, לעומת 11.4 מליון ₪ בשנת 2020.

לוח 17 כתבי אישום פליליים, 2021

2021													
סה"כ	דצמ'	נוב'	אוקט'	ספט'	אוג'	יולי	יוני	מאי	אפר'	מרץ	פבר'	ינואר	
114	9	13	8	13	7	7	11	12	6	11	6	11	כתבי אישום שהוגשו*
69	7	9	6	1	2	3	12	11	5	2	9	2	מספר גזרי דין
5,349,400	341,500	2,572,000	327,000	29,000	80,000	133,500	587,000	551,400	375,000	76,000	227,000	50,000	סכומי גזרי דין (₪)

*כתבי אישום שהוגשו בחודש מסוים בגין תיקים שנפתחו בחודש זה ובמועדים קודמים.

במהלך שנת 2021 הוגשו 114 כתבי אישום (עליה של 21% משנת 2020), וניתנו 69 פסקי דין עם סכום כולל שהגיע ל 5.4 מליון ₪, עליה של 46% בסכום פסקי הדין של שנת 2020, אז עמד הסכום על 3.7 מליון ₪.

ז. פיקדון בגין העסקת עובדים זרים⁷ ומסתננים⁸

לוח 18: גובה הפקדות ומשיכות של פיקדונות עבור עובדים זרים ומסתננים, 2020-2021* (במיליוני ₪)

2021		2020		מסתננים
משיכות (ברוטו)	הפקדות	משיכות (ברוטו)	הפקדות	
18.5	88.9	8.5	81.2	סה"כ

2021		2020		עובדים זרים
משיכות (ברוטו)	הפקדות	משיכות (ברוטו)	הפקדות	
66.9	190.7	38.8	187.5	סיעוד
154.5	86.8	90	94.8	בניין
10.8	23.9	---	17.5	חברות ביצוע
6.5	8.3	---	6.6	טכנולוגיה יחודית
238.7	309.7	128.8	306.4	סה"כ

*נכון ליום 23.1.2022. ייתכנו הפקדות מאוחרות (לאחר מועד גזירת הנתונים) שלא יופיעו בלוח.

במהלך שנת 2021, הופקדו על ידי מעסיקים בישראל פיקדונות בגובה של כ-399 מיליון ₪ לזכותם של כ-59,000 עובדים זרים בענפים השונים ו-13,800 מסתננים עובדים. סכום הכספים שהופקדו בשנת 2021 עלה בשיעור של כ-3% ביחס לסכום הפקדות במהלך שנת 2020 (אז עמד סכום ההפקדה על כ-388 מיליון ₪).

במהלך שנת 2021 סכום ההפקדות שנמשכו על ידי העובדים הזרים והמסתננים העובדים עמד על כ-257 מיליון ₪. מדובר על סכום המשיכות ברוטו, לפני הפרשה של כ-38.5 מיליון ₪ למס הכנסה. סכום המשיכות (ברוטו) בשנת 2021 (257.2 מיליון ש"ח) עלה בכ-87% מסכום המשיכות בשנת 2020 (אז נמשכו כ-137 מיליון ₪).

7 פיקדון לעובד הזר מהווה הפרשה (על חשבון המעסיק) מופקד עבור כל חודש בו הועסק העובד הזר, וזאת על חשבון תשלומים סוציאליים שהמעסיק מחוייב לשלם לעובד הזר לפי דיני העבודה החלים בישראל. כמו כן, הפיקדון משמש להבטחת יציאת העובד הזר מישראל בתום תקופת העבודה המותרת בישראל, שכן העובד הזר זכאי לפדות את כספי הפיקדון רק בצאתו מישראל יציאת קבע, בעוד ששיהוי ביציאה מישראל עלול להביא לניכוי מסכומי הפיקדון שנצברו עבורו בתקופת עבודתו המותרת.

8 פיקדון למסתנן, שעובד, מופקד עבור כל חודש עבודה והוא הורכב מחלקו של העובד ומחלקו של המעסיק המהווה הפרשה (על חשבון של המעסיק) בשיעור 16% משכרו החודשי של המסתנן. ביום 1.11.2018 נכנסו לתוקפן תקנות לפיהן ינוכה פיקדון מופחת בשיעור 6% (במקום 20%) משכרם של מסתננים בעלי מאפיינים הומניטריים שנקבעו בתקנות, וזאת בנוסף להפרשת המעסיק בשיעור 16%. יחד עם זאת, בשנת 2020 חל מפנה במהות הפיקדון כתמריץ כלכלי המעודד יציאה במועד ממדינת ישראל והימנעות משהייה לא חוקית ממושכת, וזאת בעטייה של מגפת הקורונה ועל מנת להפחית מהמצוקות הכלכליות הנובעות מההתמודדות עם המגיפה בעת הזאת. בפסק דין של בג"ץ מיום 23/4/2020 נקבע שהמעסיקים יפסיקו את גביית חלקם של המסתננים המופרש לכספי הפיקדון. עוד נקבע בפסק דין זה, שכל מסתנן עובד רשאי לדרוש ממעבידו לקבל בחזרה את סכומי הכסף שהופרשו ממנו לפיקדון, וכן הוא רשאי לפנות בעניין זה לממונה על זכויות עובדים זרים במשרד העבודה והרווחה והשירותים החברתיים.

1. מסתננים

זרים שנכנסו לישראל דרך הגבול עם מצרים, שלא כחוק ואותרו בגבול (עם כניסתם) או בתחומי מדינת ישראל (לאחר זמן).

2. עזיבה מרצון

זרים ששוהים בארץ שלא כחוק המבקשים לצאת מרצונם לארץ מוצאם או למדינה אחרת המוכנה לקבלם, ושיציאתם את הארץ נעשתה בסיוע היחידה לעזיבה מרצון ולא נעשתה מתוקף צו הרחקה.

3. סירובי כניסה

מניעת כניסת זרים למדינת ישראל משיקולי מניעת הגירה בלתי חוקית או מסיבות של בטחון הציבור, או שלום הציבור, או הסדר הציבורי.

4. עובדים זרים חוקיים

בהתאם לחוק עובדים זרים, העסקתו של עובד זר מותנית בקיומם של שני תנאים:

א. המעסיק יחזיק בהיתר העסקה תקף, בענף מבין הענפים שבהם מתירה הממשלה להעסיק עובדים זרים.

ב. לזר תהיה אשרת עבודה בתוקף לאותו ענף העסקה, ויהיה רשום אצל אותו מעסיק לו ניתן ההיתר.

פירוט ההגדרות לפי ענף:

ענף הסיעוד - בעל רישיון ב/1 או ב/2 תקף + נמצא תחת היתר תקף ופעיל (לא מוקפא) + מעסיק פעיל.

ענף הבניין - בעל רישיון ב/1 תקף ונמצא תחת היתר תקף.

ענף החקלאות - בעל רישיון ב/1 תקף ונמצא תחת היתר תקף.

ענף המומחים - בעל רישיון ב/1 תקף ונמצא תחת היתר תקף.

5. עובדים זרים לא חוקיים

זרים שהיו בעבר עובדים זרים חוקיים, בהתאם להגדרה של עובדים זרים חוקיים (כנ"ל), אך כרגע אינם עונים על קריטריון אחד לפחות של הגדרה זו. הפילוח לענפים נעשה בהתאם להיתר העבודה שהיה לעובד הזר בהיותו עובד חוקי ואינו מצביע בהכרח על היותו מועסק באותו ענף גם בתקופת מעמדו כעובד לא חוקי. אין בידי רשות האוכלוסין והגירה מידע על השייך הענפי בפועל של העובדים הלא חוקיים.

6. **תיירים ללא רשיון בתוקף**

זרים שנכנסו למדינת ישראל כתיירים מארצות בלתי מפותחות בשנים 2008-2020 ונותרו בישראל בסוף שנת 2020 ללא רשיון בתוקף. לפי ההשערה, רובם עובדים באופן לא חוקי. המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - הודעה לעיתונות מיום 27.1.2022.

7. **הרחקות**

זרים שיצאו מהמדינה בעקבות צו הרחקה.

8. **אכיפה על מעסיקים**

קנסות שהוטלו בגין העסקה שלא כדין - קנסות שהוטלו בגין עבירה על סעיפים בחוק עובדים זרים המתייחסים להעסקת עובד זר ללא היתר/רשיון או בניגוד לתנאי ההיתר.

קנסות שהוטלו בגין כל שאר העבירות - קנסות שהוטלו בגין עבירות על חוק עובדים זרים, בהתייחס לסעיפים הבאים: אי מתן מגורים הולמים לעובד זר, העדר ביטוח רפואי לעובד זר ואי החזקת מסמכי העסקה של עובד זר.

כתבי אישום פליליים - כתבי אישום פליליים שהוגשו בגין עבירות על חוק עובדים זרים, בבתי הדין לעבודה.

גזרי דין - עונש שהוטל בעקבות הרשעה בהליך פלילי.

רשות האוכלוסין וההגירה
Population & Immigration Authority
سلطة السكان والهجرة

www.piba.gov.il

הופק על ידי אנף דוברות, תקשורת והסברה